

**VERGİ MEVZUATI
VE
UYGULAMASI**

Doç. Dr. Hasan BAL - Ş. Denizer CAYMAZ

Temmuz 2026

Vergi Mevzuatı ve Uygulaması Konu Anlatımı

Copyright © Finansed®

Tüm hakları Finansed Yayınevi'ne aittir. Yayınevinin izni alınmadan kısmen veya tamamen çoğaltılması veya farklı biçimlere çevrilmesi yasaktır.

Yayınevi Sertifika No: 50729

ISBN: 978-625-90057-3-7

BASKI:

Finansed Danışmanlık Yayın Dağıtım Tarım Gıda İç ve Dış Tic.Ltd.Şti.

Kızılay Mah. Menekşe 1. Cd. No:10/4

Çankaya/ANKARA

ÖNSÖZ

TÜRMOB Yönetim Kurulu tarafından, Sınav Yönetmeliği'nin 5/1-c maddesi uyarınca, 14 Ocak 2026 tarihli toplantısında 2026/1 dönemi ve takip eden dönemlerde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavlarının çoktan seçmeli test sınavı yöntemiyle yapılmasına karar verilmiştir.

3568 sayılı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu”nun 7’nci maddesi ve “Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliği” hükümlerine göre yapılmakta olan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavının, anılan yönetmeliğin 5/1-c maddesi uyarınca, sınavın tüm konuları için test yöntemi ile aşağıda belirtilen hususlara göre yapılacaktır;

i. Sınavda, “Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliği”nin 14’üncü maddesinde belirtilen her sınav konusu için ayrı ayrı 5 seçenekli çoktan seçmeli test soruları yer alacaktır,

ii. Her bir modülden 20 test sorusu gelecek adaylar 45 dakika süre kullanılacaklardır.

“Vergi Mevzuatı ve Uygulaması” dersi II. Oturumda test edilecektir. Vergi Mevzuatı ve Uygulaması modülünde 20 test sorusu gelecek olup, adaylar 45 dakika süre kullanacaklardır.

Yayınların kusursuz olması tek amacımız olup, her dönem güncelleme ile yeni baskılar yapılacaktır. Kitaplardaki baskı hatalarının düzeltilmesi ve bunun yanında çeşitli öneri ve eleştirilere açık olduğumuzu belirtmek isteriz. Bize finansed@gmail.com mail adresinden öneri ve eleştirilerinizi iletebilirsiniz.

Sınavlara hazırlanan tüm adaylara başarılar dileriz.

www.finansed.com

Temmuz 2026

Ankara

İÇİNDEKİLER

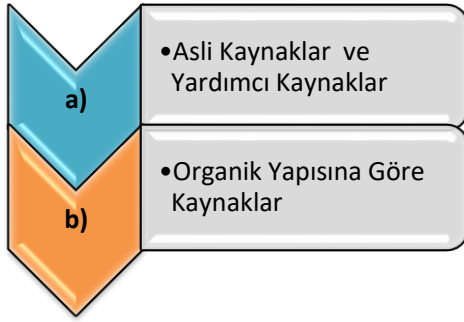
1. BÖLÜM:	VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL ESASLAR.....	1
2. BÖLÜM:	VERGİ USUL KANUNU.....	5
3. BÖLÜM:	GELİR VERGİSİ KANUNU.....	38
4. BÖLÜM:	KURUMLAR VERGİSİ KANUNU.....	49
5. BÖLÜM:	KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU	61
6. BÖLÜM:	AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN	68
7. BÖLÜM:	İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU	75
8. BÖLÜM:	VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU	80
9. BÖLÜM:	MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU	83
10. BÖLÜM:	GİDER VERGİLERİ KANUNU (BSMV, Özel İletişim, Konaklama).....	85
11. BÖLÜM:	DEĞERLİ KONUT VERGİSİ KANUNU.....	87
12. BÖLÜM:	DİJİTAL HİZMET VERGİSİ KANUNU.....	89
13. BÖLÜM:	DAMGA VERGİSİ KANUNU.....	91
14. BÖLÜM:	ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU	92
15. BÖLÜM:	BEYAN VE ÖDEME SÜRELERİ	94
	KAYNAKÇA.....	96

BÖLÜM 1**VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL ESASLAR****1. VERGİ KAVRAMI**

Devletin ve yetkili diğer kamu kuruluşlarının üstlendikleri mali ve mali olmayan görevleri yerine getirmek amacıyla, egemenlik gücüne dayanarak, hukuki cebir altında, gerçek veya tüzel kişilerden karşılıksız olarak aldığı para şeklindeki değerlerdir.

2. VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Vergi hukuku açısından uygulamada başvuru kay-
naklar, aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

**a) Asli Kaynaklar ve Yardımcı Kaynaklar****Asli Kaynaklar**

- Anayasa
- Yasa
- Uluslararası Anlaşma
- Kanun Hükmünde Kararname (KHK)
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CK)
- İçtihadı Birleştirme Kararları

Yardımcı Kaynaklar

- Tüzük
- Yönetmelik
- Tebliğ
- İzahlar
- Muktezalar (Özelge)
- Sirküler
- Genelge ve Genel Yazılar
- Mahkeme Kararları

b) Organik Yapısına Göre Kaynaklar**Yasamadan Doğan Kaynaklar**

- Anayasa
- Yasa (Kanun)
- Uluslararası Anlaşmalar

Yürütmeden Doğan kaynaklar

- Kanun Hükmünde Kararname (KHK)
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK)
- Tüzük
- Yönetmelik
- Tebliğ
- Genelge

3- Yargıdan Doğan Kaynaklar

- İçtihadı Birleştirme Kararları
- Mahkeme Kararları

4- Bilimsel Kaynaklar

- Bilimsel Doktrinler Makaleler vs.

ASLİ (BAĞLAYICI) KAYNAKLAR**1. Anayasa**

Türk vergi hukukunun **zorunlu** ve en başta gelen kaynağı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sıdır. Vergi konusunda başvuru kay-
naklar, Anaya-
sa'ya uygun olmak durumundadır.

Anayasa Md. 73'e göre; "Herkes kamu gi-
derlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi
ödemekle yükümlüdür. Vergi, resim, harç ve benzeri
yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya ka-
nunla kaldırılır." Denilmektedir.

Ayrıca, "Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin **muafi-
yetler, istisnalar, indirimler ve oranlarına** ilişkin hükümlerinde kanunun belirlediği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi **Cumhurbaş-
kanına** verilebilir."

2. Kanun

Yasama organı (TBMM) vergi ve benzeri mali yükümlülükleri ancak kanunla koyabilmektedir. Ka-
nunlar da, Anayasa gibi yasama organı tarafından ortaya konulmaktadırlar.

3. Uluslararası Anlaşmalar

Uluslararası vergi anlaşmalarının yasama organına sunulması ve onaylanması kanunla gerçekleştirildiği için kanun gücüne sahip olup yargı ve yürütme organını bağlayıcı niteliktedirler.

4. Kanun Hükmünde Kararnameler

Cumhurbaşkanı başkanlığındaki Bakanlar Kurulunun vergiler konusunda kanun çıkarma yetkisi bulunmamaktadır. Ancak, zorunlu durumlarda (sıkı yönetim ve olağanüstü haller) vergi konusunda kanun hükmünde kararname çıkarılabilir. Bu durumda çıkarılan kanun hükmünde kararnameler asli (bağlayıcı) kaynaklar arasında yer alır.

5. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

Vergi konusunda, Muafiyet, indirim, İstisna ve Oran açısından, kanunun belirttiği alt ve üst sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisi TBMM tarafından Cumhurbaşkanına verilmiştir.

6. İctihadı Birleştirme Kararları

Anayasa Mahkemesi kararları ile Danıştay İctihadı Birleştirme Kurulu Kararları, yerel mahkeme kararları ile karıştırılmaması gerekmektedir. Bu kararlar, kesin kararlar olup herkesi bağlayıcı asli kaynak niteliği taşımaktadır.

YARDIMCI KAYNAKLAR

Vergi hukukunun yardımcı kaynakları, vergilendirme açısından yeni bir kural getirmezler. Vergi hukukunda var olan kuralların açıklanmasına yönelik olarak yapılan birtakım düzenlemelerdir. Bunlar;

1. Tüzük

Belli bir Kanunun uygulanmasını göstermek ya da emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilmek koşuluyla Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılırlar. Vergi hukukunda tüzükler, düzenleyici ve yardımcı kaynak durumundadırlar. Bunun nedeni, Anayasa'nın 73. maddesinde yer alan, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasına ilişkin düzenlemelerin ancak kanunla yapılacağına ilişkin hükümdür.

Tüzükler, 2017 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile hukuk sistemimizden tamamen kaldırılmış olsa bile önceki tarihlerde çıkarılmış olanlar geçerliliğini korumaktadır.

2. Yönetmelik

Yönetmelikler, Anayasa Md. 124'e göre; Cumhurbaşkanına, bakanlıklara ve kamu tüzel kişilerine kendi görev alanlarını ilgilendiren kanun ve kararnamelerin uygulanmasını sağlamak amacıyla, bunlara aykırı olmamak koşuluyla çıkardıkları düzenleyici yönetsel işlemlerdir.

Yönetmelikler, vergilendirmenin temel unsurlarına ilişkin düzenleme getiremezler. Vergi kanunlarındaki ya da tüzüklerdeki hükümlere açıklayıcı ayrıntıları gösterici nitelikteki metinlerdir.

3. Tebliğler

Hazine ve Maliye Bakanlığı vergi kanunlarının uygulanmasını göstermek, kolaylaştırmak üzere tebliğler çıkarabilir. Bunlar Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girerler. Tebliğler kaynak bakımından iki gruba ayrılmaktadır;

İlk olarak genel tebliğler, vergi kanunlarının Hazine ve Maliye Bakanlığına tanıdığı düzenleme yetkisine dayanılarak çıkarılmaktadır. Bu tebliğler, yeni hükümler getirdiğinden kendilerine uyulması gereken zorunlu (asli) kaynak niteliğindedirler. **Örneğin:** VUK'un ilgili maddesi gereğince belirlenen amortisman oranlarını Hazine ve Maliye Bakanlığı genel tebliğ çıkartarak düzenlemektedir.

İkinci grup tebliğler ise Hazine ve Maliye Bakanlığının örgütüne yönelik olarak yayımladığı, vergi kanunlarını yorumlayıcı, açıklayıcı nitelikteki metinlerdir. Yeni hüküm getirmedikleri için yardımcı kaynaktırlar.

4. İzahlar

Bilgi, belge, bulgu ve verilerden hareketle yapılan analizler neticesinde tespit edilen konular kapsamında, vergi ziyana (kaybına) neden olma ihtimalleri bulunan mükellefler hakkında yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitlerle ilgili olarak aynı merciler tarafından mükelleflerden açıklama talep edilmesidir.

İzaha davet uygulaması ile belirlenen konular kapsamında İdare tarafından yapılan tespitlere ilişkin olarak öncelikle mükelleflerden açıklama talep edilerek mükelleflerin olayların gerçek mahiyetinin tespitinde katkıda bulunması, vergiye gönüllü uymun artırılması ve İdare ile mükellefler arasındaki uyuşmazlıkların azaltılması amaçlanmaktadır.

5. Özelgeler (Muktezalar), Genelgeler, Genel Yazılar

Özelgeler VUK'un 413.maddesi gereğince mükelleflerin vergi durumları ve vergi uygulaması bakımından karmaşık ve tereddüde yol açan hususlarda Hazine ve Maliye Bakanlığından ya da bakanlığın bu konudaki yetkili kıldığı makamlardan aldığı yazılı yanıtlardır. Özelgeler önemli bir hukuki sonuç doğurmaktadır. Yetkili makam tarafından kendisine verilen özelgeye göre hareket eden mükellefin bu işlemi ceza gerektirse bile ceza uygulanmamaktadır. Özelgelerin belirli kişilere ve olaylara ilişkin verilmesi ve kamuoyuna resmen açıklanmaması nedeniyle yardımcı kaynak olma özelliği ortaya çıkmaktadır.

6. Sirkülerler

Mükelleflere kolaylık sağlamak amacıyla yayınlanan özelgelerden, özellik arz edenler **sirküler** adı altında yayınlanmaya başlanmış olup, yayınlanan sirkülerler doğrultusunda işlem yapan mükelleflere de tıpkı özelgede olduğu gibi, yayınlanan sirkülere uygun hareket etmek şartıyla ceza uygulanmamaktadır.

7.Genelgeler ve Genel Yazılar

Hazine ve Maliye Bakanlığının bazı özel durumlara ilişkin olarak kendi teşkilatına yazdığı yazılar olduğu için vergi dairelerini bağlamaktadır. Vergi mükellefleri için bağlayıcı bir özellik taşımamaktadır.

8. Mahkeme Kararları

Yargı kararlarından, Vergi Dava Daireleri Kurulu Kararları, Danıştay, Bölge İdare Mahkemesi Ve Vergi Mahkemesi Kararları, ilgili mükellef ile vergi dairesini **sadece dava konusu olayla ilgili olarak bağlar**. Bu nedenle yardımcı kaynak özelliği gösterirler.

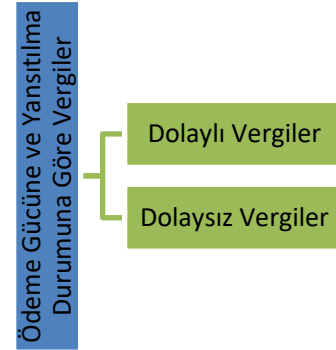
Hazine ve Maliye Bakanlığı bir mükellef hakkında bir daire veya dava daireleri kurulunun verdiği kararı benzer durumda olan her mükellef için uygulama zorunluluğu yoktur.

Bu kapsamdaki mahkeme kararları, asli kaynak niteliğindeki Anayasa Mahkemesi kararları ile Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararları ile karıştırılmamalıdır.

3. VERGİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Vergiler konularına, mükelleflerin şahsi durumlarına, tarife şekline ve yansıma durumuna göre sınıflandırılır. En yaygın olarak kullanılan sınıflandırma şekilleri şöyledir:

a. Ödeme Gücüne ve Yansıtılma Durumuna Göre Vergiler

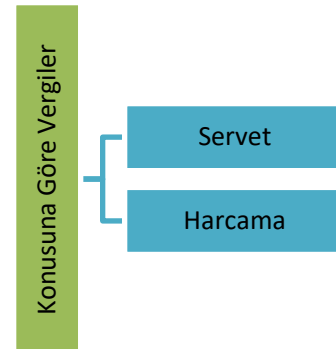


Dolaylı ve Dolaysız Vergiler:

Dolaysız (Vasıtasız) Vergi: Mükellef kendi vergisini kendi nam ve hesabına ödüyorsa ve bu vergi yükü başkalarına devredilmiyorsa bu vergi **dolaysız vergi** olarak adlandırılır. Örneğin; Emlak Vergisi ve Gelir Vergisi

Dolaylı (Vasıtalı) Vergi: Bir mükellefin vergisi başkalarına devredip, o kişi mükellef yerine geçerek kendi nam ve hesabına vergi sorumlusu sıfatıyla kendisine devredilen bu vergi dolaylı vergi olarak adlandırılır. Örneğin; Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi.

b. Konusuna Göre Vergiler

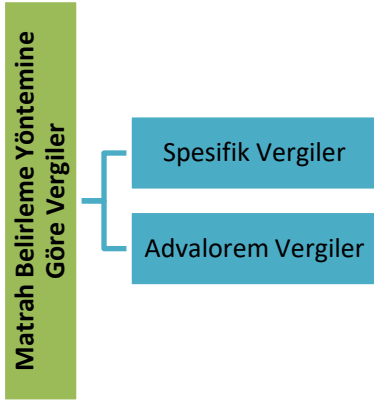


Gelir - Servet - Harcama Üzerinden Alınan Vergiler: Günümüzde en çok kullanılan ayırımlardan birisi de vergi matrahının niteliğine göre yapılan ayırımdır.

Bu ayırıma göre, verginin matrahını gelirin oluşturması gelir üzerinden alınan vergileri, vergi matrahının servetin oluşturması servet üzerinden alınan vergileri, verginin matrahını harcamaların oluşturması ise harcamalar üzerinden alınan vergileri ortaya çıkarmaktadır.

Gelir üzerinden alınan vergilere gelir ve kurumlar vergisi, **Servet** üzerinden alınan vergilere emlak, motorlu taşıtlar, veraset ve intikal vergisi, Harcamalar üzerinden alınan vergilere ise mal ve hizmetler üzerinden alınan katma değer vergisi örnek olarak verilebilir.

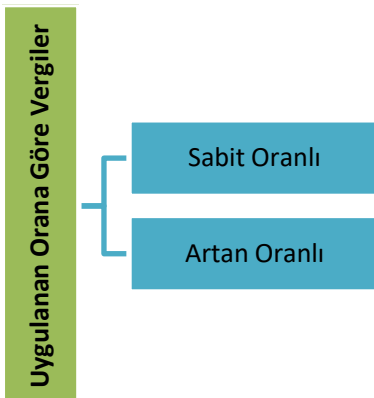
c. Matrah Belirleme Yöntemine göre Vergiler



Advalorem Vergiler; Verginin konusunu oluşturan mal, hizmet veya gelirin parasal değeri üzerinden belirli bir oranda (yüzde) hesaplandığı vergilerdir. Örneğin, Katma Değer Vergisi

Spesifik Vergiler; Verginin matrahı parasal bir değer değil; malın **fiziksel miktarı** (adet, kilo, litre, metre, hacim gibi) esas alınarak belirlenir. Örneğin, Motorlu Taşıtlar Vergisi (Motor Hacmine göre)

d. Uygulanan Orana Göre Vergiler



Sabit oranlı vergi, vergi matrahının (vergilendirilen tutarın) büyüklüğüne bakılmaksızın herkes için **tek ve değişmez bir yüzdellik oranın** uygulandığı vergilendirme sistemidir. Gelir miktarı artsa veya azalsa da uygulanan oran aynı kalmaktadır. Örneğin Kurumlar Vergisi %25 sabit orandır.

Artan oranlı (müterakki) vergi, vergi matrahı arttıkça uygulanan vergi oranının da kademeli olarak yükseldiği bir vergilendirme sistemidir. Bu sistemde daha çok kazanan bireyler, gelirlerinin daha yüksek bir yüzdesini vergi olarak öderler. Örneğin, Gelir Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi vb.

4. VERGİ HUKUKU TÜRLERİ

- **Genel Vergi Hukuku:** Verginin tanımı, kaynakları, hukuki yapısı ve temel ilkelerini (kanunilik, adalet, ekonomiklik vb.) incelemektedir.
- **Maddi Vergi Hukuku:** Vergi borcunun doğumu, kapsamı, matrahı ve sona ermesi gibi unsurları düzenlemektedir.
- **Şekli (Usul) Vergi Hukuku:** Vergilendirme sürecindeki tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsilat aşamalarını belirler.
- **Vergi Ceza Hukuku:** Vergi kanunlarına aykırı hareket edilmesi durumunda uygulanan idari ve adli cezai yaptırımları incelemektedir.
- **Vergi Yargılama Hukuku:** Mükellef ile idare arasında çıkan vergi uyuşmazlıklarının çözüm yollarını (dava açma, uzlaşma vb.) düzenler.
- **Uluslararası Vergi Hukuku:** Birden fazla ülkeyi ilgilendiren durumlarda çifte vergilendirmenin önlenmesi ve uluslararası vergi anlaşmalarını kapsar